

PRESENTACIÓ

Aquest número de Quaderns Agraris, recull algunes de les Ponències que foren presentades a la Jornada sobre Cooperativisme Agrari que se celebrà el dia 7 d'abril de 1984 a Lleida.

A la taula rodona amb què iniciàrem la Jornada, en Pere Boldú exposà la nova estructura que hom està donant al cooperativisme agrari català: La FECAC, La Confederació de Cooperatives i el Consell de Cooperació. Però caldrà omplir de contingut aquesta estructura. A més, insistí en què cal professionalitzar el camp i que els pagesos, a més de produir, han d'aprendre a comercialitzar. Com de costum, el cooperativisme és com la política o la religió: són un 10% les persones que el fan funcionar.

En Fermí Vives recordà que ens trobem en un moment crucial, que pot significar un renaixement del cooperativisme, per tal com ja existeixen tres cooperatives de segon grau a Lleida. Hom està començant de nou en molts aspectes. Cal abandonar el paternalisme de l'antic règim i pensar que som nosaltres els únics que ens hem de fer les coses.

Volgué recordar, que cal ser competitiu, cal estar capitalitzat i que cal una professionalització, ja que, si no hi ha benefici econòmic, no hi ha benefici social. És un problema d'educació i de cultura agrària, puix que els nens coneixen el nombre d'habitants de Nova York i sovint no sabem si el panís és un cereal. Cal que el pagès sàpiga comercialitzar, ja que és en aquesta fase quan perd el poder. El pagès s'està gastant molts diners per produir i molts pocs per comercialitzar a la seva cooperativa.

A més, no hi ha una idea clara del que és el cooperativisme. Ja que el cooperativisme neix de la necessitat, no hem de deixar d'aprofitar aquest moment actual de crisi per a consolidar-lo.

L'Antoni Llimona ens parlà de què hom no havia d'idealitzar el moviment cooperatiu, de què no totes les cooperatives són iguals i de què, per tant, no es pot generalitzar, que en cada moment cal parlar de quin tipus de cooperativa es tracta. El pagès soci ha d'assumir el fet de què la cooperativa és una empresa amb un risc. La cooperativa, a més, hauria de ser un punt d'intercanvi d'experiències professionals.

Per això, el ponent ens donà els punts que haurien de definir el veritable cooperativisme: dinàmic, participatiu, obert a tothom, actiu, eficaç i autèntic. Com a "defecte" de la cooperativa, cita la transparència de la seva gestió. Per això, hi ha qui prefereix organitzar-se en SAT.

En José Luís Giménez també parlà de què en moltes cooperatives no queda clar el que és el cooperativisme, per això es van empobrint econòmicament i social per tal com en no tenir-ne una idea clara, no hi ha alternatives i es produeix un sentit d'impotència. Citava una enquesta realitzada recentment en la qual un 65% de pagesos indicaven que la formació que havien rebut no havia estat suficient per fer la gestió agrària. La formació permanent és, doncs, bàsica per a poder posar en valor els recursos humans.

En la discussió sortí l'enfrontament entre SAT i cooperatives. El que cal recordar en tot moment és que hom no ha de posar juntes ambdues formes associatives són dues formes ben diferents i amb objectius fins i tot oposats.

Respecte a la possibilitat d'exportar el "model català de cooperativisme" arreu de l'Estat, hom recordà el cas de la Unió Agrària Cooperativa de Reus per a desmitificar aquest "model".

En Joaquim Berriach tractà de la situació de les cooperatives davant la crisi, afectades per l'encariment del diner i per l'endeutament, de la mateixa manera que succeeix a tantes empreses avui, que tenen un actiu patrimonial baix (actiu menys deutes). Entre les causes principals de la crisi de moltes cooperatives, cita el lligam absolut de la Caixa Rural amb la cooperativa, juntament amb la distorsió possible, en coincidir tot sovint el càrrec de president de les dues organitzacions.

Això ha donat com a resultat fer que les cooperatives han tingut tot el crèdit que han demanat, i han viscut en l'abundància. Aquesta no és bona quan els recursos són escassos cosa que impedeix que la gestió sigui correcta. A més l'abundància no ajuda a què la comercialització funcioni millor. Cita els casos de les cooperatives de Jumilla (vi), Jaén (oli), i Tarragona (fruita seca). En els tres casos coincideix una Caixa Rural que ha contret un risc excessiu (astronòmic) amb la cooperativa, quan avui l'índex d'inversió amb un client no pot ser superior al 2%.

En els tres casos hom ha tapat el forat i ha substituït un deute a curt termini per un pagament a llarg termini. Hom ha millorat el balanç, però no pas el net patrimonial.

Es presentaren tres estudis sobre associacionisme a diferents comarques: Baix Ebre, Delta, Priorat i Osca, resultat de les enquestes realitzades, que caldrà repassar atentament quan hagin estat publicats a Quaderns Agraris.

Fou interessant el confrontament entre les cooperatives del Delta (J. Montserrat i M. Carbó) i les del Priorat (J. Masip). Mentre al Delta la majoria de les cooperatives es formen a partir de 1941 i se centren en cultius especulatius, les del Priorat, més antigues, es dediquen al vi i a l'oli, a més de la fruita seca.

Aquestes darreres, de dimensió més reduïda (645 ha per cooperativa, contra 2.800 ha per cooperativa al Delta) venen la gran majoria del vi directament al públic o bé als mateixos pagesos per a consum propi (oli).

El treball d'en J. M.ª Salamero sobre la SAT a la "Hoya de Huesca" explica com a partir de l'experiència de la SAT d'Esguedas establerta el 1960, hom crea 40 SAT que agrupen 268 socis i donen treball a 63 treballadors fixes, 30 dels quals en són socis. La finalitat de les SAT estudiades ha estat el fet de poder obtenir una remuneració de la terra superior a la que donaria si es donés en arrendament. Es tracta d'explotacions en comú, no de treball en comú.

Finalment en Ricard Estrada ens parlà de les cooperatives forestals de treball associat que hom ha format per a netejar boscos, amb el suport de la Generalitat. Com a resultat de l'experiència, resumint, podem dir que hi ha 28 colles funcionant. Les que treballen cinc dies a la setmana guanyen diners (una mitjana de 45.000 ptes/mes i un màxim de 65.000 ptes.) i els treballadors s'entenen. Les que solament treballen 3 dies i acaben desfent-se. La dificultat més gran van en el trauma del canvi d'ofici i en el fet d'haver de viure tota la setmana fora de casa, més que no pas en la duresa de la feina. Una vegada obtinguda la confiança dels propietaris de boscos, les remuneracions de les colles podran millorar si aquestes es dediquen a tallar fusta.

RESUMEN

El autor introduce los principales temas de discusión alrededor del cooperativismo agrario, a partir de las aportaciones a las anteriores Jornadas organizadas por la ICEA el año 1983, y las últimas publicaciones sobre el tema.

Se recuerda la peligrosidad de utilizar la ideología cooperativista como la "receta vieja", al existir cooperativas de muy distintos tipos. La cooperativa se ha de contemplar sobre todo como una empresa que si no está bien gestionada puede perder dinero. No se ha de caer en el error de utilizar la cooperativa como una fórmula mágica para solucionar los problemas de la agricultura. Tampoco ha de ser nunca como una "muñeca".

Como empresa se ha de adaptar al mercado, manteniendo su carácter diferenciador de las SAT/SA. El deseo de eficacia y rentabilidad económica, se puede conseguir sin abandonar la democracia y la comunicación interna propias del cooperativismo.

La diversitat de cooperatives

Hi ha cooperatives de molts tipus, per tant, és molt difícil generalitzar i defi-